

Parlamentul
Republicii Moldova

DBY-07 nr. *525*
13 octombrie 2023

Secretariatul Parlamentului Republicii Moldova

Direcția generală juridică

A V I Z

la proiectul legii pentru modificarea Legii nr.359/2022 bugetului de stat pe anul 2023 (nr.354 din 05.10.2023)

Direcția generală juridică a examinat proiectul de lege nominalizat, conform prevederilor art.54 din Regulamentul Parlamentului, aprobat prin Legea nr.797/1996 și ale Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative și expune următoarele.

Aspecte de ordin general și procedural

1. *Proiectul de lege a fost înaintat cu titlu de inițiativă legislativă* de către deputatul în Parlament G. Vartanean.

2. *Proiectul de lege are ca obiect de reglementare* modificarea Legii bugetului de stat pe anul 2023 nr.359/2022 în scopul stabilirii, începând cu 01.10.2023, a valorii de referință pentru:

- personalul didactic, științifico-didactic și personalul de conducere din cadrul instituțiilor de învățământ, conducătorii (directori și directori adjuncți) instituțiilor de educație timpurie, de învățământ primar, gimnazial, liceal și profesional tehnic, directorii/directorii adjuncți ai altor instituții de învățământ decât cele de educație timpurie, de învățământ primar, gimnazial, liceal și profesional tehnic - în mărime de 2600 lei;

- personalul din blocurile alimentare din instituțiile de învățământ și asistență socială – în mărime de 4000 lei.

Potrivit Notei informative la proiectul de lege, pentru anul 2023, necesarul de cheltuieli suplimentare din bugetul de stat pentru sistemul de învățământ și pentru asistenți personali constituie cca 77,31 mln lei, iar impactul la propunerea de majorare a valorii de referință de la 2000 lei la 4000 lei, constituie 3,3 mln pentru 2 luni.

4. *Cu referire la respectarea procedurii de înaintare* a proiectului de lege spre examinare în Parlament atenționăm asupra necesității de respectare a următoarelor prevederi obligatorii stabilite de legislația în vigoare:

1) Potrivit art.35 din Legea nr.100/2017, expertiza anticorupție este obligatorie pentru toate proiectele actelor normative. Nota informativă la proiectul de lege nu conține informații privind efectuarea acesteia, fapt care necesită a fi explicat.

2) Potrivit art.61 alin.(3) din Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr.181/2014, procedurile de elaborare, prezentare și adoptare a legilor/deciziilor privind modificarea bugetelor sunt similare celor pentru legile/deciziile bugetare anuale.

3) Potrivit art.131 alin.(6) din Constituție, nici o cheltuială bugetară nu poate fi aprobată fără stabilirea sursei de finanțare. Nota informativă la proiectul de lege nu conține informații privind sursa de acoperire a cheltuielilor bugetare necesare implementării proiectului de lege.

4) Potrivit Curții Constituționale, în cadrul procedurilor legislative în domeniul bugetar, prevederile alin.(4) din art.131 din Constituție stabilesc o dependență decizională directă a Parlamentului față de Guvern, în sensul în care existența acceptului prealabil al Guvernului în privința amendamentelor sau propunerilor legislative care implică majorarea sau reducerea cheltuielilor, a veniturilor sau a împrumuturilor reprezintă o condiție imperativă, de la care legislativul nu poate deroga în procesul aprobării bugetului public național. *Nerespectarea acestei condiții constituie o încălcare a procedurii stabilite de Constituție în materie de legiferare în domeniul bugetar* (a se vedea HCC nr.2 din 28 ianuarie 2014, §§ 48 și 74).

În această privință, Curtea și-a expus părerea anterior în Hotărârea nr.29 din 22 mai 2001, potrivit căreia: "prin prevederile art.131 alin.(4) din Constituție se urmărește asigurarea reală a executării bugetului de stat și a bugetului asigurărilor sociale de stat reprezentate sub formă de venituri și cheltuieli. Condiția cuprinsă în norma constituțională, care prevede că *propunerea legislativă sau amendamentul care atrage majorarea sau reducerea veniturilor sau cheltuielilor bugetare poate fi adoptată numai după ce este acceptată de Guvern, are drept scop menținerea echilibrului bugetar.*"

5) Curtea Constituțională stabilind dacă dreptul deputaților de a depune amendamente la proiecte de legi se încadrează în noțiunea de "inițiativă legislativă" de la art.73 din Constituție, a constatat prin Hotărârea nr.28/2020 că *în cazul inițiativelor legislative deputații pot iniția procedura de adoptare sau de modificare a unei legi*. Dincolo de diferențele constatate, Curtea a menționat că *dreptul la inițiativă legislativă și dreptul de a depune amendamente urmăresc același scop*, care constă în legiferarea de către Parlament.

Prin Hotărârea nr.6/2014, Curtea Constituțională a reiterat că limitarea modului de exercitare a inițiativei legislative și condiționarea restrictivă a procedurii legislative în domeniul bugetar are la bază rațiunea competențelor de ordin executiv a Guvernului, care, în virtutea art.96 din Constituție, asigură realizarea politicii interne și externe a statului și exercită conducerea generală a administrației publice.

Concluzionând, Curtea a relevat că "realizarea principiului separării și colaborării puterilor în stat în domeniul procesului bugetar se exprimă prin delimitarea strictă a competențelor și atribuțiilor ce le revin reprezentanților puterii executive și celei legislative

și asigurarea de către legiuitorul constituant a unui echilibru constituțional just, care să tempereze marja largă de apreciere a legiuitorului în domeniul bugetar-fiscal și să asigure posibilitatea efectivă a puterii executive de a exercita competențele constituționale conexe.”

Iar prin Hotărârea nr.27/2019, cu referire la autoritățile bugetare independente/autonome, Curtea a apreciat din punct de vedere juridic că ***”în cadrul procedurii legislative speciale doar un singur subiect este abilitat cu elaborarea și înaintarea în Parlament a proiectului bugetului de stat, și anume Guvernul”***.

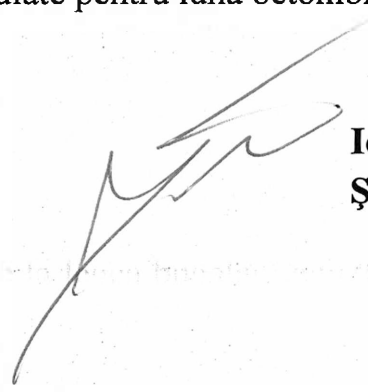
5. Atenționăm că la examinare în Parlament se află proiectul de lege nr.347/2023 pentru modificarea Legii bugetului de stat pe anul 2023, nr.359/2022, înaintat cu titlu de inițiativă a Guvernului și adoptat în I lectură pe data de 5.10.2023. Potrivit art.56 alin.(4) din Regulamentul Parlamentului, în situația în care dezbaterii Parlamentului sunt supuse mai multe proiecte de acte legislative ce vizează aceeași problemă, care însă au la bază diferite concepții, Parlamentul, la propunerea comisiei sesizate în fond, va hotărî, prin votul majorității deputaților prezenți, care proiect va fi dezbătut ca proiect de bază. Celelalte proiecte vor fi considerate de alternativă.

Obiecții de ordin juridic și redacțional

1. La Art.I, întru respectarea art.54 din Legea nr.100/2017, articolul se va supune unei prelucrări redacționale și ortografice, întru ajustarea la exigențele normelor tehnicii legislative.

2. În contextul majorării cheltuielilor de la bugetul de stat, urmează a fi prevăzute modificările de rigoare în anexele la legea bugetară anuală ca urmare redistribuirii sumelor de venituri și cheltuieli.

3. La Art.II, atenționăm asupra caracterului retroactiv al normei juridice, care prevede aplicarea valorilor de referință începând cu 1.10.2023, contrar prevederilor art.73 alin.(4) din Legea nr.100/2017, potrivit căruia au efect retroactiv doar actele normative prin care se stabilesc sancțiuni mai blânde. Totodată, Nota informativă la proiect nu prevede informația privind cheltuielile necesare calculate pentru luna octombrie 2023.

Ion CREANGĂ
Șef Direcție generală

Ex.: I. Gălușcă (tel.:579)